

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 5 Sub. Code :

1	0	6	4	2
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	2
---	---	---	---

NEP U.G. Common-Value Added Course 2nd Semester
(2056)

PUBLIC ADMINISTRATION

Paper : Ethics in Public Services (In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 45

Note :-(1) Attempt **three** questions in all. Question No. 1 is compulsory and the candidate is required to attempt any **five** questions in **25-30** words carrying **3** marks each.

(2) Each Unit has **two** questions carrying **15** marks each and the candidate will attempt **one** question from each unit.

(3) For Private candidates who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

(Compulsory)

(Short Answer Type Questions)

1. Attempt any **five** of the following in about **25-30** words each :
- Define ethics in public services.
 - Distinguish between integrity and accountability.
 - Mention any two ethical principles of good governance.
 - Write the significance of citizens in promoting ethical public life.
 - What is conflict of interest in administration?
 - Define corruption in the context of public service.
 - Mention any two features of the Prevention of Corruption Act, 1988.
 - What is meant by politics-administration nexus?
 - State any two recommendations of the 4th Report of Second ARC.
 - Write the importance of moral leadership in public services.
- 5×3=15

(Long Answer Type Questions)

UNIT—I

2. Discuss the philosophical foundations of ethics in public services with special reference to Kautilya, Mahatma Gandhi, and Swami Vivekananda.
- 15

OR

3. Examine the role of citizens in upholding ethics and accountability in public life. Suggest measures to strengthen ethical civic engagement. 15

UNIT—II

4. Explain the major provisions and significance of the Prevention of Corruption Act, 1988 (as amended in 2018). Discuss its limitations. 15

OR

5. Critically analyze the politics-administration-business nexus in India and its impact on ethical governance. Suggest remedial measures. 15

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) कुल तीन प्रश्न करें। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है और उम्मीदवार को 25-30 शब्दों में किन्हीं पाँच प्रश्नों का उत्तर देना होगा, प्रत्येक प्रश्न 3 अंक का होगा।
- (2) प्रत्येक यूनिट में दो प्रश्न हैं, प्रत्येक प्रश्न 15 अंक का होगा और उम्मीदवार को प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न हल करना होगा।
- (3) जिन निजी उम्मीदवारों का पहले आंतरिक मूल्यांकन नहीं हुआ है, उनके द्वारा सिद्धांत पेपर में प्राप्त अंकों को आंतरिक मूल्यांकन के बदले पेपर के अधिकतम अंकों तक आनुपातिक रूप से बढ़ाया जाएगा।

(अनिवार्य)

(संक्षिप्त उत्तर प्रकार के प्रश्न)

1. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लगभग 25-30 शब्दों में दीजिए :
- लोक सेवाओं में नैतिकता को परिभाषित कीजिए।
 - सत्यनिष्ठा और जवाबदेही में अंतर स्पष्ट कीजिए।
 - सुशासन के किन्हीं दो नैतिक सिद्धांतों का उल्लेख कीजिए।
 - नैतिक लोक जीवन को बढ़ावा देने में नागरिकों के महत्व को लिखिए।
 - प्रशासन में हितों का टकराव क्या है?
 - लोक सेवा के संदर्भ में भ्रष्टाचार को परिभाषित कीजिए।
 - भ्रष्टाचार निवारण अधिनियम, 1988 की किन्हीं दो विशेषताओं का उल्लेख कीजिए।
 - राजनीति-प्रशासन गठजोड़ से क्या तात्पर्य है?
 - द्वितीय प्रशासनिक आयोग की चौथी रिपोर्ट की किन्हीं दो अनुशंसाओं का उल्लेख कीजिए।
 - लोक सेवाओं में नैतिक नेतृत्व के महत्व को लिखिए।

5×3=15

(दीर्घउत्तरीय प्रकार के प्रश्न)

यूनिट-I

2. कौटिल्य, महात्मा गांधी और स्वामी विवेकानंद के विशेष संदर्भ में लोक सेवाओं में नैतिकता के दार्शनिक आधारों पर चर्चा कीजिए।
15

अथवा

3. सार्वजनिक जीवन में नैतिकता और जवाबदेही बनाए रखने में नागरिकों की भूमिका का परीक्षण कीजिए। नैतिक नागरिक सहभागिता को मजबूत करने के उपाय सुझाइए।
15

यूनिट-II

4. भ्रष्टाचार निवारण अधिनियम, 1988 (2018 में संशोधित) के प्रमुख प्रावधानों और महत्व की व्याख्या कीजिए। इसकी सीमाओं पर चर्चा कीजिए।
15

अथवा

5. भारत में राजनीति-प्रशासन-व्यापार गठजोड़ और नैतिक शासन पर इसके प्रभाव का आलोचनात्मक विश्लेषण कीजिए। सुधारात्मक उपाय सुझाइए।
15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :-
- (1) ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ 3 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।
 - (2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ।
 - (3) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਿਊਰੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

(ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ:
 - (a) ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 - (b) ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਰੋ।
 - (c) ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਨੈਤਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
 - (d) ਨੈਤਿਕ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਿਖੋ।
 - (e) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਕੀ ਹੈ ?
 - (f) ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 - (g) ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।

- (h) ਰਾਜਨੀਤੀ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਗਠਜੋੜ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (i) ਦੂਜੇ ARC ਦੀ ਚੌਥੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੱਸੋ।
- (j) ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਿਖੋ।

5×3=15

(ਦੀਰਘ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਕੋਟਿਲਯ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਜਾਂ

3. ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। ਨੈਤਿਕ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਓ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 (ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2018 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਜਾਂ

5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤੀ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਗਠਜੋੜ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਓ। 15